لیونی جذبې

ليكوال: روح الله روحانى

کال: ۱۳۹۹

whatsapp, telegram +93775148889

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرکرښه   فهرست   مخ ګڼه

مینه ښکلا ده؟ که ښکلا مینه؟..................................3
د ګرانښت فلسفه...8
متمرکزه ښکلا..12
ځلور پالیسۍ 15
د مانې زرات 22
د هدف لار 26
د مینې مینه 28
په خپل شعر کتنلیکنه...29
اوبلنی سترګی 32
ښکلا پېژندونکی سرې...33
مجازي مینه؛ حقیقت ته نیږدې ده؟ که هوس ته؟ 36
د خدای(ج) ذرې..37
دانسان اړیکې دټولنې سره.....................................39
په لنډیو کې خبرې 41

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیلیزه

د ستر حسن په نوم!

مینه او مینه مې ومنئ!، دغه سافټوریک کتاب مې له خپلو هغو لیکنو جوړ کړو ، چې راسره پاتې شوې وې، په لسګونو لیکنې مې له ګوتو ووتې، نه چاپ شوې، نه چا راسره ولوستې.

کتاب ته مې نوم(لیونی خبرې) ورکړ، ځکه چې زما خبرې دي، د کوم پوهاند خبرې نه دي او ټولې پنځونې دي، کوم تحقیقاتي مونو ګراف نه دی، چې له کوم ماخذه به مې کار پکې اخیستی وي.

بل سبب دادی چې؛ په کتاب کې هرډول لیکنې دي، یانې دریغ مې ندی کړی. داسې لیکنې هم ، چې یو له بل سره هیڅ تناسب نه لري او باید په بېلو بېلو کتابونو کې راشي.

ډالی

هغه چاته چې مینه یې راسره وکړه او پرې یې نبودم.

په درښت ستاسو ورور

روح الله روحانی

(c) ketabton.com: The Digital Library

مينه ښکلا ده؟ که ښکلا مينه؟

دا پوښتنه مې ترډېره په زړه کې ګرځيده، که ښکلا به مې ترمينې غوره وبلله نو دمينې ارزښت به له منځه تلو، او که مينه به مې له ښکلا غوره کړه نو ښکلا به مړاوې کيده.

که وبه مې ويل چې هم ښکلا مينه ده او هم مينه ښکلا، بيا هم دشک او خيال په دايره کې بند وم، په فلسفه کې يوه اصطلاح د ه چې که ټول ښه وي، يو پکې ډېر ښه وي.

دا خبره به ماته هم مخې مخې ته کيده، که څه هم ښکلا دليد او مينه داحساس په تله سره برابر ښکاري خو دپورته اصطلاح پر بنسټ يوپکې خامخا درونددی.

ترټولو حيرانوونکې خو دا وه چې څومره به مې د طبيعت له ښکلاګانو او ارواګانو په اړوند پوښتل او څېړنه به مې کوله نو همدومره به دمينې او ښکلا ترمنځ ارزښت ليد راته ګرانيده.

که له ښکلا به مې دمينې په اړه وپوښتل نو په ډېر عاجزانه ډول به يې دځان حقارت راته سپاړلو، مينه ته به يې پوره احترام درلودو، ويل به يې زه (ښکلا) هيڅ نه يم خو مينه ده چې ماته يې دښکلا دنوم لورينه راکړې ده.

که له مينې څخه به مې دښکلا په اړه وپوښتل نو ته به وايې چې هغه دښکلا دصداقت او خاکسارۍ څخه خبره ده، ځان به يې خاورې باله،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ويل به يې ښکلا ده چې زه (مينه) ورځخه زيږيږم، له ښکلا پرته مينه نه پيدا کيږي.
خو که له خوبانو(ښکلو) څخه به مې دمينې په اړه وپوښتل نو هغوی به له کبره خولې کږې کړې، په ډېر ناز او غرور به يې مينې ته پرښکلا سر لوړي ورکوله.
ويل به يې موږ يانې ښکلي يو چې په زړونو کې مينه راژوندی کوو، مينې ته پايښت ورکوو، ليدلې به د وي چې څومره زموږ ښکلا وي هغومره راسره دزړونو مينه وي، که ښکلا مو خزان شي نو دمينې پاڼه هم ژيړه شي.
بل خوا به مې که له ميينانو دښکلا په اړه وپوښتل نو توبې به يې وکښلې، خاورې به يې ښکل کړې.
ويل به يې: دا دمينې او ميينانو سپکاوی دی، موږ خو ښکلا پرست نه بلکې مينه پرست يو.
ليدلې به دې وي چې ډېر مين له خپلې معشوقې سره آن ترمرګه مينه کوي، که ښکلا مينه وي نو مينه خو ژر له منځه ځي، مګر مينه ښکلاده چې بقا لري.
ټولې خبرې مې واوريدې، هرڅه مې ولوستل خو په دې فلسفي پوښتنه پوه نه شوم چې ايا مينه ښکلا ده؟ که ښکلا مينه؟
ګل ته کېناستم، داسترې زړه مې ورته تش کړ، ګل ويل مينه ښکلا ده، هر سهار تک تور بورا راځي زم زم زم به دې اوريدلې وي، هو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

انسانانو يې دوزرونو زنهاری ډېر بدلګيږي خو زه ورسره مينه لرم، دبورا تور بدن سره غيږ په غيږه وم، دهغه ډارونکې او ارې ارې ښنې مې پر سرو او نازګو غومبرو کرښې راکاږي او دوږمو وينه ورڅخه بهوي، خو زه هماغسې ورته غوږيدلې سينه پرانيستی وم.

نو ته ووايه چې مينه ښکلا نه ده؟

ښه په بورا کې کومه ښکلا ده چې زه يې دومره ستمونه په سر وړم، هيڅ ښکلا نه لري مګر زه او هغه مينه سره لرو.

اوف دلته بيا ماته ځينې پوښتنې پيدا شوې.

سيده بورا ته ورغلم، هغې ته مې هم همدا سندره وغږوله.

زمم زمممم زممممم بورا مې خو ورارې پر اوږو په اطمنان سره تير شو، مخامخ ودريده، وزونه يې وهل ويې ويل:

ښکلا مينه ده.

زه هر سهار له خپلو کمزورو وزرونو سره ظلم کوم او دګل خوا ته ورځم، ځکه هغه ښکلا لري.

زه د ګل پر خالي شاخونو او پاڼو نه يم ناست، دګل پر ګل کينم، ځکه ګل؛ ګل دی، ښکلا لري.

ښه!؟ تاليدلی چې ګل په ماپسې رالوتی دی؟!

نه

ځکه زه ښکلا نه لرم، تور، ببر او ځيګ بدن لرم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه! بله درته ووایم:

زه دې چېرته لیدلی یم چې دتوت پرپاڼو ناست یم؟

دسنځلې پرشاخونو به دې هم نه وم لیدلی؟!

ځکه دلته ښکلا نشته، ځکه ورسره مینه نه لرم، ګل ښکلا لري زه ورسره مینه لرم.

دبورا خبرو تر ګل ډېر حیران کړم، خپل زړه ته مې دا پوښتنه وسپارله هغه مخکې له دې چې فکر وریاندې وکړي راځواب کړه، سمدستي یي وویل: مینه ښکلا د ه ما د(هغه) ثیره نه ده لیدلې خو پرې مین یم.

په دې خبره راباندې ستر ګې خبرې شوې، خبره یې رد کړه هغه هم په ډېر لنډ ځواب سره وویل:

ښکلا مینه ده، وګوره موږ په ورځ کې سل او زر وینو خو پرې میینې نه یو، خو (هغه) چې ښکلا لري مینه ورسره لرو.

توبه مې دې وي، دا دستر ګو او زړه خبرې تر نورو ډېر په شک کې واچولم.

دنور افکار او عقل مې پرځای پرېښود له خپل عقل او فکر څخه مې وغوښتل چې ووایي مینه ښکلا ده او که ښکلا مینه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

عقل هم څه عجيب شی دی سمدستي يي ځواب را نه کړ، له ډېر فکر او فکر وروسته په دې وپوهيدم چې هم مينه ښکلا ده او هم ښکلا مينه ده خو افراد يې سره توپير لري.

د ګرانښت فلسفه

ګرانښتونه هغه معنوي تړلنيز اتصالات دي چې په اساس يي يوه تړلنه دژوند دسمندر پر ساحل دقدم وهلو لپاره برابروي

او هغه تړلنيزې ستونزې او ناخوالې چې په فردي توګه نه حل ګيږي فقط ګرانښت دې چې دحل لپاره يي منظمې او مناسبې لارې چارې لري

دځينو تولنپوهانو دليکنو دخيړلو څخه واضحه ښکاري چې ګرانښت هغه پديده او وسيله ده چې هره تړلنه وربانديې پايي او بې له ګرانښت څخه په تړلنه کې افراد او شته خلک انسانان نه بلکې وحشي دي ګرانښت يا ګرانوالی دخلکو د ذهنونو، زړونو، احساساتو، او مفکورو تړون او يوځاي والي په داسې مهارت او کمال ترسره کوي چې دهغوی دښه ژوند، فعالې تړلنې او مسلسلې کړندلارې سبب ګيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا چې ګرانښتونه مختلف ډولونه لري چې زموږد تیروتنو له کبله دهغوی هرډول په خپل ځاي کې نه کاریږي او هریوډول یي بل ډول ته خپل ځاي خوشي کوي

کیدای شي که زه درته دګرانښت دډولونو نومونه واخلم حیران شی او وویاست چې دا ټول یو شان او یوه معنی لري مګر دا یو ډول داسې تیروتنې دې چې موږ یي نه احساسوو او په تدریج او مسلسله توګه زموږ په ټولنه کې دود او حتې علمي بڼه یي خپله کړې ده

زه درته دلته د داسې دوو کلیمو یادونه کوم چې عیناً همدې موضوع ته ورته بحث دي

زموږ او ستاسو په ټولنه کې فکر او تصور تل په یوه معنې استعمالیږي او هرڅوک چې فکر ته تصور او تصور ته فکر ووایي سم دي مګر ددې دواړو کلیموترمنځ داسې توپیر شتون لرې چې که وڅیړل شي نو دقناعت وړ ګرځي

فکر یوداسې احساس او ذهني مسایيل دي لکه یو څوک پریوه داسې موضوع فکر کوي چې هغه په عملي او مادې لحاظ تصویر نلرې مثلاً یو څوک دشعر لپاره فکر کوي د ذهن په فضاء کې دشعر کافیي او ردیفونه راټولوي او داسې نورې موضوګانې چې تصویرته اړتیا ونلري مګر ددې برعکس تصور هغه فکر یا ذهني احساس دی چې څوک دفکر سره سره دهمغه شي تصویر هم په ذهن کې ولري یا دفکر په کولو دیوه شي تصویر جوړي مثلا یو څوک دیوکور دنقشې په اړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

فکر کوي هغه ټوله نقشه په ذهن کې جوړوي یا یو ځوک دیو ښار نوم او دښکلا صفتونه اوري مګر ښآر یي لیدلي نه وي نوموړي هرو مرو دهغه ښار ښکلې نقشه دذهن په کاغذ رسموي او هر لوری یی هم ټاکي

راځو خپلې اصلي موضوع ته چې همدې ته ورته موضوع ده یعنې دګرانښت ډولونه

ګرانښت په عمومي توګه درې اړخونه لري چې له مینې، محبت او عشق څخه عبارت دي

کیدی شي چې تاسو فکر وکړئ چې پورته درې کلیمي یوه معنې لرې مګر دا تیروتنه ده

ځکه هر کلیمه ځان ته معنې لري چې دبحث او خیړلو وړ ده

لومړی باید د(محبت) په لفظ خبرې وکړو چې داکوم ډول ګرانښت دی.

محبت: دا هغه ډول ګرانښت دی چې (عشق) ورڅخه مستثنی دی خوخپله (محبت) د (مینه)ساحه هم په بر کې نیسي

یعنې مینې ته محبت او محبت ته مینه ویلی شو مګر عشق ته محبت او محبت ته عشق هیڅکله نشو ویلای

محبت داسې ګرانښت دی چې دزړه له منځ څخه راوځي لکه دخدای سره محبت،درسول سره محبت، دمور سره محبت، دپلار ،ورور، خور او داسې نورو ورته اشخاصو ګرانښت دمحبت په نوم یادیږي خوکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مینه ورته ووایو څه بده خبره نده بلکې محبت ددې ګرانښتونو اصل نوم دی

عشق: عشق داسې یو ګرانښت دی چې محبت ورته په هیڅ صورت سره نشو ویلای خو مینه پکې ده او که مینه ورته ووایو نو لږڅه سم یو دعشق ګرانښت تل دډیر خوند ځان غوښتنې لپاره وي داډول ګرانښت د دښځې او خاوند ترمنځ وي یعنې هغه اړیکه چې دښځې او خاوند ترمنځ وجود لري دعشق په نوم یادیږي

خو دا اړیکه که دښځي او خاوند وي او که دبل چا سره خو اصلاً دغه اړیکه عشق دی

موږ نشو کولای چې ووایو چې دخدای سره عشق لرم یاد مور سره عشق لرم دا دقیقاً تیروتنه ده

مینه: دا ترټولو مشهور ګرانښت دی چې تقریباً دګرانښت ټول اړخونه لدې څخه منځ ته راغلي دي مګرمینه هم ځان ته صنف لري او په مربوطه صنف کې یې مطالعه د وس څخه دباندې بحث دی خودلته به موږ پدې کمه نغوته بسنه وکړو چې مینه دعشق او محبت ترمنځ هغه سرحد دی چې پکې هم دمحبت او هم دعشق ځواکونه وجود لري او غواړي مینه خپل ځان ته کش کړي هغه بیا دیو انسان دګرانښت په کړنلارو پورې اړه لري چې دمحبت ځواک پرې بریالی کیږي او که دعشق.

(c) ketabton.com: The Digital Library

متمرکزه ښکلا

په ټولنه کې مو د افرادو اکثریت داسې دی چې په خپل ژوند او چاپیریال کې په یوه اړخ دښکلا تمرکز کوي، ددې ډول عادت ځینې تاوانونه لیدل کیږي چې په مشخص اړخ او دژوند په نورو اړخونو مستقیم او غیر مستقیم تاثیر لري.

مثلاً ځینې خلک په ژوند کې یواځې پرمانا متکي وي، دا کار دوی ته له غوره او نیکو کارونو ښکاري او ځان سپیڅلی او پاک ستره حسابوي، یانې زړه یې پاک، سپیڅلی او سم وي، دا ډله په دې نظر ده چې که څوک په ښکاره ډول بداخلاقه، دورغجن او نا اهله ښکاره شي کوم باک نشته، خو چې دانسان باطن او زړه پاک وي، حال دا چې هغه درس چې د افرادو په ښه لید او شخصیبت معرفي کې، ټولنې ته موجود دی دټولنې په اصلاح کې رغنده او مستقیم رول لري.

ځینې خلک بیا په دې نظر دي چې انسان باید په ټولنه کې په ښکاره ډول پاک او با احلاقه ښکاره شي، پروا نکوي که د مانا په لحاظ بد او ناوړه وي.

دا خلک په خپله باطني ناولتیا اعتراف کوي یانې دا مني چې موږ تور یو ولې بیا دا دځان ښیګنه بولي چې په سپینه جامه کې ګرځي، دوی په دې اند دي چې که موږ خپلې سپینې جامې له تنو څخه ښکته کړو او دخپل شخصیت تور بدن ښکاره کړو نو لرې نه ده چې په ټولنه به

(c) ketabton.com: The Digital Library

دجهالت تپه تیاره راخوره شي، ددې ټولي داخبره چې : زموږ دظاهري ښکلا په تمرکز کې د ټولنې له پاره پیاوړی نصیحت پروت دی او شته نسل زموږ په لید داصلاح کوښښ کوي یو څه سمه ده، ولې دلته ددوی دباطنې روح ناولتیا په خپله دټولنې پرناولتیا دلالت دی، ځکه دوی هم دهمد ې ټولنې یو غړی بلل کیږي.

دا دول پېښې زموږ په ټولنه کې په سلګونو بېلګې لري چې یو څوک د په ژوند کې په یوه اړخ دښکلا تمرکز وکړي.

مثلاً: ځینې خلک دي چې په ټولنه کې خپل بهرنی رول تقویه کوي، ولې ددې برعکس خپل داخلي اوکورنیز رول ته هیڅ توجو نه ورکوي، دوی غواړي له کوره بهر ځان لوړشخصیت، کدر او پرمختللی معرفي کړي، حال دا چې په کور کې یې هغه دچا خبر ه دموږک لکی نه لړل کیږي، دا ډول تمرکز نه یواځې دا چې دکور دخلکو په مقابل کې ظلم او تیری دی بلکې ډیر ژر افشا کیدونکی هم دی.

ددې ډول ښکلاییز تمرکز دا مثال هم کیدي شي چې، ځینې خلک یو مشخص چاپیریال دښکلا تر اغیزې لاندې راولي، دا خلک خپل اصلیت او شخصیت دخلکو له ستر ګو پټوي، ولې هر کله چې افشا شي دده دبد چاپیریال اغیزه، دده پر ښه چاپیریال هم لویږي.

دبېلګې په توګه یو فرد دخپلې دندې چاپیریال پاک ساتې یانې خپل هم مسلګه ملګرو ته ځان لوړ کدر، صادق، با احساسه او دروند ښکاره کوي، حال داوي چې په کور کلي او ددندې څخه پرته پر نورو

(c) ketabton.com: The Digital Library

چاپېریالونو کې دخپل شخصیت هیڅ پروا نه ساتي، دا فرد کیدی شي چې دده دندې نیک چاپېریال دده اصلیت راپه ګوته کړي، نو دخپل نیک او غوره شخصیت پټولو په ځان کې ددې سبب شي چې په کلي او نورو ځایونو کې یې خلک دبد انسان په توګه وپیژني او یا هم هیڅ دده غوره شخصیت ته قایل نه شي.

داسې هم کیدی شي چې دندې چاپېریال یې هسې یو تمثیل وي، نوموړی په حقیقت کې هما غسې نااهله وي لکه چې په کلي کې یې خلک بولي، نو که داسې شوه لېږې نه ده چې ددندې غړي به دده په دې لویو دروغو خبر شي او ددندې به یې ګوښه کړي.

د متمرکزې ښکلا ډېرې کوچنې مثالونه هم شته مثلاً ځینې خلک په لباس کې فقط په ښایسته جامو تمرکز کوي، یا هم په ښایسته بوټانو تمرکز کوي.

که د مانا له دریځې ورته ځیر شو نو ځینې یې غواړي فقط ښې خبرې وکړي، عمل کول ورته مهم نه ښکاري، ددې برعکس ځینې بیا عمل کوي او له خبر کولو ډډه کوي، چې دا ټول تمرکزونه فقط دژوند په یوه اړخ دي او ډېرې بدې اغیزې لرلای شي.

هدف مې دښکلا دتمرکز دشننې ځخه دا و چې، انسان باید دژوند هر اړخ ته پام وکړي، او هغه تمرکز او خواري چې په یو اړخ یې کوي باید ټولو اطرافو ته یې وویشي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلور پالیسۍ

ځینې حقیقتونه هم باید پټ وي، که ښکاره شي؛ نو غیر حقیقي (دروغو) څخه ډېرتاوان رسولی شي.

دا بېل بحث دی، چې د حقیقت په ښکاره کولو ځنګه تولنه زیانمنه کیږي، په داسې حال کې چې حقیقت حقیقت دی، مګر زموږ موضوع د حقیقي او غیر حقیقي خبرو د پټولو پالیسی یا لارې چارې دي.

ربښتیا یا غیر ربښتیا خبرې پرده کول (د معنوي امانت ساتل) هغه څه دي، چې په تولنه کې ډیرې پیښې ورسره جبرانیدلای شي.

نو ددې لپاره چې دا لارې چارې مو د ژوند په لار او دار کې په کار راشي لږ راسره پاتې شئ او دا څلور پالیسی ولولئ، خو باید یاده کړو، چې په پالیسیو کې تول زور په احساس ورکولو وشي.

معمول ساتل(لومړۍ پالیسي): دا پالیسي بیخي معمول ده، عامه ده، اسانه ده ، اکثره خلک لدې پالیسیو کار اخلي، ځکه له دې لاندې بله پالیسي نلرو.

ددې پالیسی جوړښت اسان دی، فقط ساتلو یانې هغه څه پټولو کې تمرکز دی، چې ته یې پټوې یا هغه څه ښکاره کولو کې دی، چې ته یې ښکاره کوې.

ددې پالیسی لاسته راوړنه عادي وګړو کې یو څه ښه ده، خو په پوهو وګړو کې ورڅخه کار اخیستل په خپله لودګي ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا داسې ده؛ چې که یو څوک غواړي یو څه پټ وساتي، نو پټ يې ساتي، یانې يوه پټه دنده لري، نه غواړي څوک پرې خبر شي، نو پس هيڅ کله هم دهغې دندې اړونده خبرې نه کوي.

د بېلګې په ډول؛ يو څوګ غواړي په ټولنه کې ځان نيک سړی ثابت کړي، نو د لومړی پاليسی څخه د کار اخيستل؛ په دې پاليسی کې دده لپاره ښايي چې نيک کارونه وکړي اوبس.

غیر معمول ساتل(دوهمه پالیسي): نړی اکثره انسانان له دې پالیسی څخه کار اخلي، نسبتاً اسانه، او په عادي وګړو کې سل سلنه نتيجه ورکوي، همدارنګه په دټولنې په فکر لرونکو وګړو کې يې هم نتيجه يوه څه ښه ده.

جوړښت يې پيچلی دی، ولې مفهوم ته رسيدل وربانديې دومره سخت نه تماميږي.

په دغه پاليسی کې يو څو دمعنوي امانت ساتلو، يا د يو څه پټولو، يا هم په ټولنه کې د خپل انتخاب شوي شخصيت د تثبيت لپاره داسې کړه کوي، چې مقابل لوری پوهوي، يانې په واضحو الفاظو د خپل کړه اعلان کوي او غواړي هغه پوه کړي چې زه دايم.

دا اعلان او پوهول به په داسې ميتود وي ترڅو مقابل لوري ته دا احساس هم انتقال شي چې نوموړی دروغ وايي، يانې په پاليسيو کې ترټولو مهم رکن داحساس انتقال دی، يوه پاليسي هغه وخت د بريا

(c) ketabton.com: The Digital Library

حد ته رسیدلی شي، ترڅو د پالیسۍ اړونده احساس په ښه ډول انتقال شي.

کله چې موږ د دوهمې پالیسۍ د کارولو لپاره اړ کیږو، حتمي ده چې اشد ضرورت به وي.

د بېلګې په توګه؛ که څوک یوه مشخصه دنده پټه ساتي؛ دا پدې مانا چې ددې دندې ښکاره کیدل؛ نوموړي ته ضرر روسونکي دي، نو دلته احساس انتقال بیخي په ښه ډول صورت نیسي، یانې که ته دهغه دندې په اړه واضح اعلان کوې او په زغرده زیان په سر اخلې، په داسې حال کې چې پوه او عقل لرونکی شخص یې، نو حتمي ده چې دروغ دي، ځکه هیڅوک هم ځان خپله د تاوان کندو ته نه غورځوي.

دبېلګې په ډول؛ یو څوک دنده لري چې د یوې موضوع «پټ» راپور خپلې ادارې ته ورکړي، هرکله چې د دندې داجرا وخت شو؛ یانې کوم راپور یې پیدا کړی، نو مقابل ته په ډېر ښکاره ډول خو په ډېر چل او مسخریېز انداز؛ نارې وهي، چې زه مو راپور اخلم.

مثلاً یو فرد یې د مخالفینو سره په مرسته ولید؛ دپالیسۍ خاوند ورته ددې خلکو بدې بیانوي اوپه واضحو الفاظو ورته وایې؛ چې دې خلکو سره کار مکوه، او په مقابل کې ورته خپله ډله ستایې، له ځان هم ورته وایې؛ چې زه هم ورسره یم، ورپسې جوخت داسې یو عمل یا خبره

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوي، چې دخپلې ډلې جداً خلاف وي، ترڅو مقابل لورى دده «کړي» خبرې په يوه مسخره او په خپله ډله د تاکيد په مانا ومني.

که يوه بله بېلګه يې وليکو: يو څوک غواړي خپله پوهه په ټولنه کې تثبيت کړي، يآنې په شته افرادو ځان ومني.
په لومړۍ پاليسۍ کې بايد د يو علمي او کادر شخصيت په څير واى ، خو په دوهمه کې بايد په ټوله مانا ورڅخه خلاف وي، يانې د ساده، کم عقلو او وروسته پاتې په څير واوسي، خو په همدې ساده توب کې د خلکو لپاره د احساس پيغامونه ولري او داسې نادر کارونه وکړي، چې د چاپيريال حيرانتيا ځآن ته راجلب کړي.
د بېلګې په توګه؛ يو څوک د يوچا سره مينه لري، او غواړي چې هغه ته ځآن وښايي؛ چې درسره څومره مينه لرم، برعکس دده عيبونه او نادودې پلتې او دده ترمخ کوچنۍ کوچنۍ بدۍ راخلي او يوه - يوه ورته په داسې ډول تشريح کوي، چې بدي له خپل وزن څخه څو برابره لويه کړي.
دمثال په توګه دده رنګ، دده دخندا شکل، دده د جامو رنګ، د پخوانيو بوټونو رنګ، شکل او کيفيت او دده دملګرو مالومات، زور په زېر ورته يادوي او نيمګرتياوې يې ورته په ګوته کوي، ترڅو نوموړى پوه شي، چې څومره ډېره مينه راسره لري چې له سر ترپايه مې پيژني.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریمه پالیسي یا غیر معمول، معطل ساتل:ددې ډول پالیسۍ جوړښت اسان، خو مفهوم ترې اخیستل خورا سخت او پیچلي دي. ډېر کم، دګوتو په شمار، یوه او څیرک افراد یې په کار وړلی شي.
ددې پالیسۍ میکانیزم هو بهو د لومړۍ پالیسۍ په څیر دی، مګر دلته مقابل لوري ته په احساس ورکولو ټول تمرکز کیږي.
په لومړۍ پالیسۍ کې به که یو چا یو پټ فعالیت ترسره کولو، نو دهغې په اړه به یي هیڅ نه ویل. په دوهمه کې به دنوموړي فعالیت په اړه علاني کیسې کیدلې، خو په عمل کې د احساس تولید به یې مقابل لوري ته غښتلی اطمنان ورکولو چې نوموړی دروغ وایي.
په دریمه پالیسۍ کې احساس ورکول د دوهمې پالیسۍ څخه را اخلو او عمل ویل د لومړۍ پالیسۍ.
لنډه داچې؛ دلته انسان د خپلو یا د ټولنیزو بریاوو لپاره له ځانه درې مخی جوړوي، یو مخ یي د عمل وي، دوهم مخ یي د ویلو او دریم مخ یي په عمل او ویلو کې د احساس تولید، چې ټول د مرکزي هدف څخه خلاف وي.
یوه بېلګه یې په دې ډول لیکو:
یو فرد خپله استخباراتي دنده پټه ساتي(لومړۍ پالیسي)، خو خلکو ته په یو نه یوه ډول دا جوته وي چې زه دا دنده پټه ساتم(دوهمې پالیسۍ علاني پیغام) یانې د خلکو د ګمان واګې په لاس کې اخلي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه دېته عیاروي، چې دده په دنده یواځې ګمان قدر وکړي، له دې دواړو پالیسیو کارولو وروسته په ښکاره ډول په خپلو کړنو کې داسې احساس خلکو ته انتشاروي، چې دا هرڅه دروغ دي او نومړی دځان ښودنې لپاره داسې کړنې کوي، چې په نتیجه کې هدف ته رسیږې او چاپیریال د فیل په غوږ کې خوبولې پر بږدي.

بله بېلګه:

یو څوک په ټولنه کې یو سیاست مدار ځان پېژني او غواړي خلک یې د یو پوه په حیث ومني.

(دلته یوه موضوع ډېره مهمه ده، کله موږ یوه پالیسي؛ دکوم هدف له پاره په لاره اچوو، باید هدف حقیقت ولري) یانې په دغه بېلګه کې یو شخص پوه سیاست مدار دی، یواځې زموږ پالیسي ددې له پاره په کار وړل ګیږي چې په ټولنه کې په رښتیا سره په خلک و ځان ومنو.

لومړی باید د لومړی پالیسی په څیر ځان پوره سیاست مدار څرګند کړو، وروسته دوهمې پالیسی ته راګرځو او دلته ځان په سیاست ګرم، ناپوه او نه خوښوونکی ښایو، خو په ټولو کړنو کې د چاپیر یا مقابل له پاره داسې احساس تولیدوو، ترڅو وښایو چې موږ په رښتیا سره سیاستمدار او پوه یو.

ددې پالیسي د لا تحقق لپاره نورې بیلګې هم راوړل، اړتیا ده، ځکه زده کول او په ژوند کې یې فرمول کول خورا سخت دي، موږ په همدې بسنه کوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورمه پالیسي یا مجتمعه معطل ساتل: زه نشم کولای د قلم په وزله دا پالیسي واضحه کړم. کیدای شي په ویډیو یي او غړیز ډول یي یو څه وضاحت وکړای شم، مګر لنډ وایم چې د درې واړو پالیسیو په مختلف او مختلط ډول کارول دي او کیدای شي، چې په څلورمه پالیسي کې له یو چا آن خپل هدف ورک شي او په بله سر شي.

۵-۱۰-۱۳۹۴

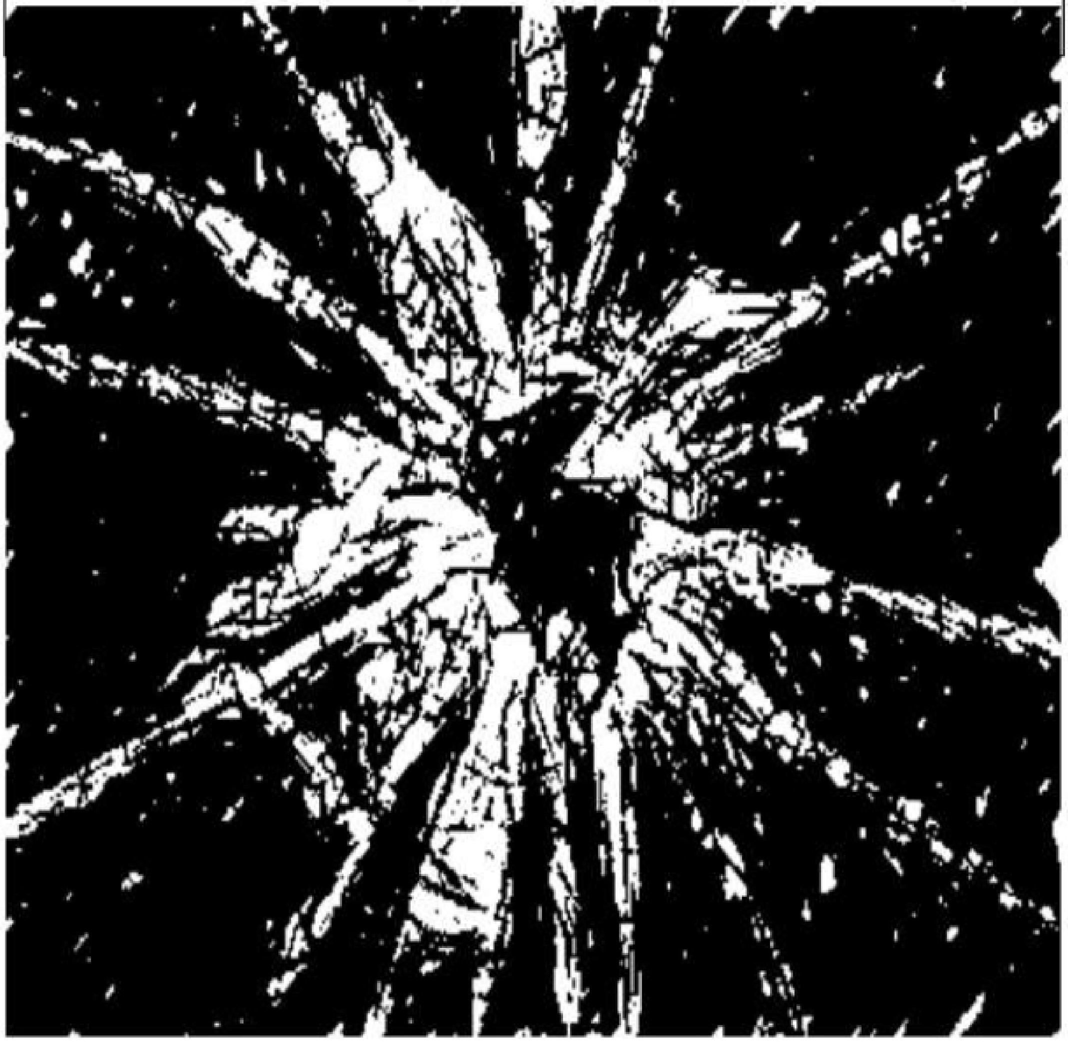

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مانې زرات

ځینې وختونه داسې ناڅاپنې پېښېږي چې پخوانې یادونه د انسان زړه ته راشي، د یوه څه په لیدو داسې څه زړه ته ورشي چې دهغه سره هېڅ تړاو نه لري.

کله کله به داسې هم پېښ شوي وي چې یو چا په لیدو مو داسې خبرې زړه ته راغلي وي چې دهغه لیدو سره هیڅ اړیکه نه لري.

ایا ددې پرفلسفه پوهیږئ؟

داسې هم شوي چې ستاسو په زړه کې یوه خبره وي؛ غواړی یو چا ته یې وکړئ، خو کله چې ورسره مخامخ شوي یاست نو مخکې له دې چې تاسو خبره ښکاره کړئ، مقابل لوری په هماغه خبره ستاسو سره بحث کوي، دا موضوع تاسو ته ډېره جالبه تمامیږي او فقط د یو نادر تصدف په نومولو سره یې هیروئ.

پورته خبرې ټولې د یو دعلت په بنسټ ولاړې دي. په تصوف کې د وحدت الوجود او حدت الشهود فلسفه هم دې ته ورته ده، مگر په ټولنیزه شننه کې باید داموضوع د مانې دزراتو په نوم ونوموو.

مانا د مادې ضد ده، خو دا چې دولې؟؛ دلیل یې دادی چې ماده د زراتو ټولګه ده او مانا مایع، غاز او جامد شی نه دی بلکې د حواسو تثبیت دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لیکنې عنوان د (دماني زرات) دی چې دا زرات د مادې له زراتو توپیر لري او د حواسو سره د لمس اړیکه نیسي.
که انسان دقیق فکر وکړي او دماني ژورو ته ځان ستون کړي نو حتمي پوهیږي چې د هرې موضوع سره، کومه چې زموږ په ذهن کې وي زرات موجود وي.
په یوه نیږدې ټولنه کې د افرادو زرات په تقریبي ډول سره شناخته(پیژنگلوي) وي، او یو تر بله احساس کیدونکی حاصیت لري.
دلته یوه بله پوښتنه مخې ته راځي، کله چې په یوه ټولنه کې دزراتو د احساس کیدو خبره جوتیږي، نو ولې موږ د ځینو خلکو په رازونو نه پوهیږو؟
دا بحث اوږدیږي، لومړی باید دا ټکي ومنو چې د سکالوګانو زرات داسې شناخت لري چې موږ یې نه شو درک کولی؛ یانې کله چې زموږ د ذهن چاپیریالي زرات د نورو افرادو دزراتو سره په تماس کې شول او سره ویې پیژندل، نو دا مانا نه لري چې موږ د هغه پر راز پوه شو، زموږ درک؛ ذهن، زړه، عقل او احساس دی، مګر د زراتو پیژنګلوي زموږ سره هیڅ تړاو نه لري، په دې مانا چې دوی یوه بله نړۍ لري.
دلته یوه بله پوښتنه مطرح کیږي؛ ولې موږ ځینې موضوعات د زراتو په تماس درک کولای شو او ټول نه شو درک کولای؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی داخبره چې د مانې دزراتو په تماس سره فقط نادر او نااشنا احتمالات د درک او زهن ته دفتره رارسي، نور ټول همداسې عادي تیریږي.

بېلګه يي داده چې که په چاپیریال کې مو چا ساده او کلتوري کالي اغوستي وي نو سترګې مو ورته تم کیږي نه او نه غواړئ په اړه يي مالومات ولرئ او يايي هم لرئ، مګر که یو چا ښکلي او له دوده خلاف لباس کړی و، نو حتمي ده چې د ښکلا او بدرنګی او یا د قیمت او ارزښت په اړه يي د زهن پلټنې صورت مومي او کیدای شي همغه کس څخه يي په اړه پوښتنه هم وکړئ، نو د موضوعاتو ماناوې هم همداسې د انسانانو دسرپر چاپیریال ګرځي، که چېرې نادرې، تازه، پخوانۍ او جالبې موضوع ګانې وې نو عقل ته راپور ورکوي او کنه نو له تماس وروسته يي هیروي.

یا کله چې یو څوک تاته یوه کیسه کوي، کله چې د خبرې سر واخلي نو تاسو سمدستي ورته وايئ؛ دا خبره ماهمدا اوس تاسو ته کوله، دلته ته حیرانیږې؛ دا هم د مانې دزراتو یو دلیل دی.

بله پوښتنه داپیدا کیږي چې داهنر او کمال د چا دی چې لومړی خبره يي وکړه؟

د بېلګې په توګه: ستا یو ټولګیوال تاته کالونه وروسته په ناڅاپي لید سره د ښوونځي یوه خاطره وايي؛ کومه چې هیڅ مهمه نه ده، خو جالبه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې ته همدا ټولګیوال وینې مخکې له دې چې دی درته خبره پیل کړي، ته ورته د همغې خاطرې په اړه څو کیسې وکوې.
منځور مې دادی چې ایا دا ستا کمال دی چې دده په زړه کې خبره د درک کړه او ودې ویله، او که دده کمال دی چې دا خبره یې تاته یاد ته دروستوله؟
پریکړه اسانه ده، ټول هنر د مقابل لوري دی، ده یاد ته دروسته، د ځان په چاپیریال کې دهغه خاطرې مادې زرات راټولو او تاسره په تماس کې کول؛ ټول کمال دده و، که نوموړی راغلی نه و، نو تا نه شول کولای چې دا خاطره یاده کړې.
۱۳۹۴-۱۰-۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هدف لار

ځینې خلک په ژوند کې ځانګړي اهداف لري، او غواړي ځان ورورسوي. د ژوند دبریا راز هم همدا دی چې انسان هدف وټاکي او تل هغه ته د ځان رسولو په لټه کې شي.

هو؛ ژوند هم ژوبل دی او هم ژمنتیا، ځینې په لاره کې پریږدي، ځینې بیا هدف ته ورسوي.

د ژوند بریا په دې کې ده چې هدف ته ځان ورسوو، هاند او هڅه وکړو او کوټلي ګامونه واخلو. خو څنګه کولای شو هدف ته ځان ورسوو؟ چې دا یو بل هدف کیدای شي.

یانې هدف ته درسیدو لپاره یو بل هدف ټاکل په کار دي چې ترڅو هدف ته مو ورسوي، چې دا هدف د هدف دلارې د طی کولو هدف دی.

دا به له تاسو سره د هدف تر لاسه کولو کې بیخي ډیره مرسته وکړي. که د دې مسلې ربنې وپلټو نو پوهیږو چې هدف ته رسیدو له پاره ترټولومهمه داده چې د هدف لاره طی کړو. د بېلګې په ډول یو څوک غواړي ترکابله لاړ شي، ایا دا امکان لري چې کابل دې دلته ورته راوړل شي؟، نه؛ بلکې نوموی اړ دی چې ترکابله تللي لاره طی کړي ترڅو کابل ته ورسیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهدف لار هم همدا مانا لري، یانې هدف ته د رسیدو لپاره مو ټول تمرکز د هدف دلارې پر طی کولو وکړو، چاپیریالي ستونزې او نادودې یې تحلیل کړئ، ترڅو هدف ته ورسېږئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مينې مينه

له انسانانو سره مينه، له اجسامو سره مينه او آن له ځان سره مينه هم يو وخت له منځه تللی شي او يا هم کيدای شي کمه شي، مګر له مينې سره مينه بېل کيف او احساس لري.

له مينې سره مينه داسې مثال لري لکه روح چې نه مري، د نړی له مادو سره(انسان، اجسام...) سره مينه داسې ده لکه ژوندی بدن، چې د روح له وتلو وروسته په ټوله مانا نيست شي، مګر له مينې سره مينه ارواه ده، نه مري او نه هم کوم بدلون لري.

هو؛ تل داسې واووسه چې سپک شې، وشرمېږې او خفه شې، ځکه ته يوه لويه قرباني ورکوې چې له هغه له مينې سره مينه ده.

دخپلې مينې توليد هغه چې له ځانه دې کړی وي صادروه او ورسره مينه کوه.

تل هڅه کوه چې د نورو نفرت لرونکی عکس په مينه العمل کړې، ځکه د انسانانو په ختړه کې مينه اغېزل شوې، خو دا يخ شوی احساس تودول او ويلې کول غواړي چې دې ته له مينې سره مينه وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په خپل شعر کتنلیکنه

پښتانه لیکوالان د ادب د اوږدې مخینې سره - سره لا تر اوسه هم د پنځونې له غربت او کختی سره مخامخ دي. تحقیقاتي اثارو، مأخذ کارونې او د ادبیاتو زړو اصلونو یې مخه ډب کړې ده.

د ادبیاتو د پوهنځي محصل د خپلې سکالو د مونوګراف کولو لپاره، زاړه او سولیدلي افکار لټوي او لیکې یې. که دا کار دوام وکړي نو لرې نه ده، چې د پښتو ادب ملغلرې به په یو او بل تار کې پییلو سره زړې او تکراري شي.

ددې لپاره چې نوې پنځونې او نوښتونه مو په ادب کې رامنځ ته شي او خپل افکار وساتو، نو پر خپل شعر کتنلیکنې اړینې ښکاري.

شعر او شاعر د مضمون له پلوه یو نادر تناسب لري، چې په خپله شاعر یې پېژندلی شي. کله چې یو شاعر شعر لیکي، نو احساساتو داسې ماناوې ژباړي چې په نثر کې یې نشي ځایولی، د پنځګرې او نوښتیزې لیکنې لپاره د لومړي لاس عناصر په شعر کې د شاعر د احساساتو او ډوبو خیالونو ژباړې دي.

کله چې ماناوې د شعر په ترکیب کې راغلې، نو لیکوال یې د نثر کالبونو ته هم ترلی شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په یو شعر شننه او څېړنه څومره خوندوره وي!، څومره ډېرو ماناو او خیالونو ته مو وړي!، ولې هرڅوک نشي کولای او نه هم اصول دا اجازه ورکوي چې د یو چا په شعر کتنلیکنه وکړي.

په خپل شعر کتنلیکنه به دېته زمینه برابره کړي چې هر شاعر لیکنه وکړي، چې په دې سره به یې افکار روښانه شي او پنځونې ته به لارې هوارې شي.

په خپل شعر کتنلیکنه ځکه اړینه ښکاري، چې شاعر په ډاډه زړه خپل خیالونه لیکې ځکه شعر یې خپل وي.

که دا صنعت دود شي، ډېر پیاوړي افکار او مضمونونه به مو په ادبیاتو کې خوندي شوي وي.

د بېلګې په ډول؛ که د استاد پسرلي په بیت څوک لیکنه کوي، نو لیکنې به یې په ډار سره وي، نه په ډاډ سره، که لیکوال ډېر زور هم وکړي، نو فکر نه کوم چې د مانا هغې ژورو ته دې ورسیږي کوم چې د استاد پسرلي په ذهن کې ګرځیده.

عوام اوس هم په دې عقیده دي، چې د عبدالرحمن بابا تصوف د نورو په نسبت ستر وګڼې، ولې د حمزه د تصوف رېښې یې نه دي پېژندلې.

که حضرت حمزه په خپل شعر د کتنلیکنې ټولګې درلودلی، نه یوازې دا چې دده سبک به مو په سم ډول پېژندلی وای، بلکې دده هغه صوفیانه افکار چې اوس وربانديې د خاورو امبارونه پراته دي، تراوسه خوندي وای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په معاصره دوره کې هم داسې شاعران شته، چې شعر يې د ماناوو ژورې فلسفې لري، ولې اوريدونکي او لوستونکي يې يواځې په واه - واه ، تېروي او هېروي يې.
شاعر دا جرات نشي کولای، چې په خپل شعر کې، په خپلو خيالونو، تشبيهاتو، استعارو، سمبولونو... او نورو اړخونو هغه احساس وليکې په کوم احساس چې ده شعر ليکلی.
په خپل شعر د کتنليکنې په نه ليکلو سره، پر ځينو شاعرانو بېلابېلو فتوې ولړېدې، په مذهبي، ادبي،ټولنيزو افراطونو او تفريطونو تورن شول.
ځېنې بيا دا موضوع(په خپل شعر کتنليلکنه) ځان پرستي او شهرت بازي بولي، خو دا خبره منل په خپله خپلو خيالونو وژل او تحقيرول دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوبلنې سترګې

ځینې خلک چې وژاړي، سترګې یې اوبلنې شي، هو خوږې ښکارې، سپیسلتیا اومعصومیت پکې وي.

دا ډول اوبه چې دغم او ژړا له امله په سترګو کې زرغونیږي، سپین شفاف رنګ لري.

ځیني خلک چې ډیر خوښ شي، یا هم ډیر وخاندي، په سترګو کې یې اوښکې راشي؛ دا ډول اوبه هم په سترګو کې یو ډول ځلا پیدا کوي، دا اوښکې د ژوا له اوښکو څخه لږ څه سختې ښکاري، رنګ یې هم له هغه تت تیاره سپین وي، د ډیرو کمو انسانانو دمینې جذبې راپارولی شي.

دریم ډول اوبه هم؛ قهوایي سوربَخونې اوښکې دي، دا ډول اوبه دانسانو په سترګو کې د کوم عمل په سبب نه راځي، لکه ژړا یا خندا؛ بلکې دا اوبه دمینې د احساس له امله دسترګو په چینو کې راخوټکیګې، دسترګو کنارې ورسره ګلابي، زرینې شغلې کوي. په لیدو یې دمین د زړه ارمانونه څروبیږي، غموونکې فکرونه یې له ذهنه الوت کوي او مین له ځآن سره یوې بلې نړی ته وړي.

هلته د مینې پر ورشو ګانې ورګډیږي او د ژوند په اسحلونو کې ګرځي، مین دمعشوقی په اوبلنو قهوایي سترګو کې دمحبت ماهیان سروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکلا پېژندونکی سړی

بدرنګه ښکلا او ښکلي بدرنګي

سړی ګګر سر په کمپیوټر ورتیټ و-

ته به وايي؛ د انجینرۍ کومه ګرانه پروژه ډیزان کوي-

ناڅاپه نیغ شو، په اوتر انداز یې داسې وه انګیرله، چې کوم ښکلی بوی

یې احساس کړ-

سترګې یې پورته کړې-

مخامخ ورته برګ مرض وهلی سړی راروان و-

نیمه غړل شوی، پکول یې پر ګډو وډو څڼو ایښی و-

کمپوټر ته د ناست سړي رنګ وغوړېده-

مُسک شو ،له چوکۍ پورته شو-

سړی یې په غېږه کې ونیوو-

دمیني پرخبرو یی ونازوو-

دشنه چایو پیاله یې ورډکه کړه او اړونده کار یې په اخلاص ورته وکړ

؛خیرن سړی لاړ.

سړي بیا کمپیوټر ته سترګې خښې کړې-

شېبه وروسته بیا اوتر شو-

ککره یې د «اوف» په ډول وښوروله-

بد احساس یې وکړ-

سترګې یې پورته کړې-

یو ښاسته ځوان یې مخې ته راروان و-

تکو سپینو جامو یې ستر کې بر پښولې-

درې رنګه بیرغ ډوله؛ شیشه یې تسبې یې په لاس کې اړولې-

ځان یې په عاجزۍ کې انځوراوه-

له رنګ شریف ځوان لیدل کیده-

کمپیوټر کار ته راورسیده او په ډیر ادب او احترام یې سلام وکړ-

او پر خپل ځای ودریدو-

کمپیوټر ته ناست سړي په کمپیوتر کې ستر کې ګنډلې وې او په ډیرې بې احترامۍ یې فقط وعلیک ورغبر ګ کړل-

ځان یې ښه بوخت حسابوو-

ولاړ ځوان خو ځله د یوه څه د لاسلیک کولو ورته وویل، خو ناست سړي هیڅ پروا ورباندې خرڅه نکړه-

ولاړ سړي په ادب وویل:

فکر کوم وزګار نه یې!؟

بل وخت بل وخت به راشم، او لاړ.

حیران شوم، ورغلم او ومې ویل:

پوه نشوم استاده!

اسویلی یې وکیښ؛ ویې ویل:

په ژوند کې مې دا دوه هنره زده دي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو دا چې دلته ناست یم او خلکو ته عرضې لیکم او ددندو فورمونه ډکوم

او بل دا چې ښکلا پیژنم!.

خو؛؛

تر ټولو مې بدرنګه ښکلا او ښکلي بدرنګې ډېر زوروي، ځکه دبدرنګې ښکلا سره کینه لرم او دښکلي بدرنګی سره مینه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مجازي مينه؛ حقيقت ته نيږدې ده؟ که هوس ته؟

له کله نه مې چې عقل خپوړې پيل کړې دي، د مينې او ښکلا پر فلسفه ييزو شننو مې خيال راغلی.

دا ګراف هغه وخت لا پسې لوړ شو، چې څو نيږدې ادبي ملګري مې پيدا کړل، چې همېش مو د ليدن موضوع د مينې او ښکلا پر پيژند چورلي.

تل په دې بحث کوو، چې مينه د حقيقت وړم دی او ښکلا د ستر حسن(څښتن تعالی) تته جلوه ده، چې دده په خلقت کې ښکاري.

خو د بحث موضوع مو په مينه او ښکلا کې افراط او تفريط او د همدې لارې خنډ، کليات او جزيات رڼا کول وي.

پوښتنه داده چې مينه دحقيقت غږ او وړم وي، ښکلا د ستر ذات زره ده، نو ولې يې ډېر دبريا تر پولو نه رسي؟ او هغه چې دبريا تر ساحلونو ورسيدل، ولې د هوس له دريابه شرمونکي څپې راغلې اوډوب يې کړل؟!.

معمولاً انسانان درې ډوله مېنه پالي؛ حقيقي(عرفاني) مينه، نفسي مينه (هوس پرستي) او مجازي مينه.

طبعي ده چې نفسي مينه به انسان، دروني تيارو ته ستون کړي او عرفاني مينه به مو د حقيقت اساسي جزيرو ته ورسوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د انسان فطرت؛ هغه چې پاک وي، له هوسه فنا غواړي او بل اړخ، صوفيانه مينه؛ سپيڅلی چاپيريال، کلک ايمان او ساتلی عقل غواړي، چې د ډېرو انسانانو لاس ورته نه رسيږي.

انسان خودکار؛ دمجاز په مينه کې ننوځي او د غم او خوند لارې طی کوي. پيژندونکي همدا مجازي مينه دحقيقت لاره بولي او انسانان داده کوي، چې په سمه دي!.

دا ناسمه خبره ده، چې مجازي مينه انسان حقيقت ته رسوي او دا تردې هم ناسمه ده، چې مجازي مينه انسان حقيقت ته نشي رسوی.

انسانان د طبعيت له مخې ستر ـ ستر توپيرونه لري، د څېرې او کړنو له مخې؛ هوس پرسته انسانانو ته مجازي مينې د ښه توب فتوا لويه تېروتنه ده او هغه انسان چې په واقعي ډول د مينې او ښکلا په ژورو فلسفو پوهيږي او د افراط او تفريط پر تناسب جوړ وي، حتمي ده چې مجازي مينه به يي تر حقيقته رسوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خدای(ج) ذرې

د ښکلا او مینې په اړه لیکل او شننې دوه لید لوري لري، یا خو بیخي تکراري بلل کیږي او یا تر هرڅه تازه او نوي.

دا ډول لیکنې به تکرار ځکه وبولو، چې د نړۍ او انسان د پیدایښت سره؛ ښکلا او مینه هم پیدا شوې او هم درک شوې ده.د انساني تاریخ په شالید کې د ښکلا تاثیرات او اغېزې جوت او لا تر اوسه یې ګورو. د ګرانښتیزو تېروتنو(د زړه بې ارادګۍ) لاملونه تر دې دمه په مینه او ښکلا پسې سرېښ کیږي.

که پر ښکلا او مینه شننې، تازه متفکرانه وبولو؛ ګرم نه یو، ځکه ښکلا او مینه هغه مدرکونه دي، چې د ژوند او ادب په نوښت او پرمختګ سره نوي رنګونه راوړي، نوي لارې راپېژني او روح ته یې د ننه کیدای شو.

عبدالهادي ملا په خپل اثر(د وخت ضرب) په سرلیکنه کې ښکلا؛ جلال رب او مینه نیکي بللې ده.

ددې خبرې پر ثبوت او د ادب د تولیز پېژند پر اساس ښکلا د رب ذره او مینه؛ نیکي (ثواب) بللی شو.

هوس فکره اشخاصو ته د شرم او ګناه ځای دی چې د لوی رب د زرې سره بې نزاکته چلند وکړي، یایې هم عزت لوټ کړي او یا هم په کېنه ستر ګه وروګوري.

د درک او فهم خاوندان د ښکلا پر لیدو؛ د هغې سره د مینې احساس کوي یانې د خپل خالق پر لور قدمونه اخلي.

دانسان اړیکې دټولنې سره

دا چې انسان یو ټولنیز مخلوق دی، پس ویلی شو، چې انسان دټولنې سره هیڅ اړیکه نلري بلکې پخپله انسان یوه ټولنیزه اړیکه ده.

که ووایو؛ چې انسان د ټولنې سره په هره برخه کې اړیکه لري، نو دا په دې مانا چې انسان له ټولنې بېل عنصر دی، فقط اړیکه ده چې ټولنې ته یې نیږدې کوي، پوښتنه دا ده چې دا اړیکه څه ده؟

خو نه؛!

انسان هغه اړیکه ده، چې په ټولنه کې د شته فعالیتونو، وجودونو او دهغوی دصفتونو ترمنځ ارتباط قایموي، همدارنګه ترمنځ یې دپیژند روحیه ورکوي.

که ووایو چې انسان دټولنې سره اړیکې لري نو که اړیکې یې له منځه یوسو، بیا هم انسان او ټولنه پاتې کیږي.

ایا دا به امکان ولري، چې انسان وي او اړیکې نه وي؟

نه هیڅکله نه!!

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو ځکه وايو چې انسان په خپله يوه ټولنيزه اړيکه ده. اوس ويلی شو چې اړيکه(انسان) له منځه يوسو نو په ټولنه کې هيڅ هم نه پاتې کيږي.

مخکې وويل شول چې انسان هغه اړيکه ده، چې په ټولنه کې دکړنو ، احساسو او دهغوی داوصافو ترمنځ اړيکه جوړوي، نو وګورئ ! د انسان(اړيکې) له منځه تلو سره، هيڅ ټولنيز کار او فعاليت نه پاتې کيږي، هيڅ وجود ته دشته اړتيا نه پاتې کيږي، دهيڅ شي او جسم صفت نه احساسيږي، نو ښکاري چې انسان يو ټولنيز مخلوق نه دي بلکې انسان په خپله يوه ټولنيزه اړيکه ده.

که پوښتنه پيدا شي، چې انسان دټولنې سره اړيکه نلري بلکې په خپله انسان يوه ټولنيزه اړيکه ده نو دا اړيکه دڅه سره؟ دا اړيکه دچا څخه؟ د څه اړيکه؟

ځواب به يې دا وي چې هو! انسان يو ه اړيکه ده، نه دا چې انسان له ټولنې سره اړيکه لري، انسان هغه اړيکه ده، چې دټولنې دکارونو ترمنځ نښليدونکې صفات يې رامنځ ته کړې دي.

انسان هغه اړيکه ده چې دجسمونو منځ دکارونې صفات يې رامنځ ته کړې دي، انسان هغه اړيکه ده چې دټولنې هراړخ يې پوښلی، تارونه يې دټولنې په شاه، مخ باندې ښکار ه مالويږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لنډیو کې خبرې

پېزوان مې ستا برېتو کې خښ شو
تر دروازې پورې کړه درپسې تلمه

دپښتو ادب تر ټولو خوندور او لنډکی شعري صنف هم لنډۍ دي چې د ادب په ډګر کې یې نړیوال شهرت خاصل کړی، پښتو لنډۍ دوه مصریزه شعر دی ،چې لمړی مصره یې نهه او دوهمه یې دیارلس سپلابه وي، که څه هم لنډۍ دحجم په لحاظ ډېرې کوچنی او لنډې وي، ولې دمانا په لحاظ دیو مکمل غزل څخه یا هم له دې ډیر زیات څه لري، پښتو لنډۍ معلوم شاعر نه لري خو اکثره یې دښځینه وو سندریزو بنډارونو محصول دي، پښتو لنډۍ روان، ساده او اهنګ لرونکي الفاظ په ځان کې لري چې ډېری یې په(میینه) چې ډېر مینه ناک او خوږ لن لفظ دی ختمې شوې دي.

په پښتو لنډیو کې (ن+ه) یا (م+ه) هغه حرفونه دي چې دلنډیو په اخر کې راځې چې په تقریبې ډول ټولې لنډۍ ورڅخه برخمنې دي.

پورته لنډۍ هم چې ډېر ساده الفاظ لري مګر په روح کې یې بلا خبر ې نغښتې دي.

د لنډۍ لمړنۍ مصره (پېزوان مې ستا برېتو کې خښ شو) یو خوندور ترکیب دی، دغه مصره په ښکاره ډول دیو ځوان او پېغلې په خوله ورکړي حالت انځور ګري کوي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

په تصویر کې ځوان شخ شخ بریتونه لري چې په پښتنې ټولنه کې دغیرت ، میړانې او ځوانۍ سمبول بلل کیږي، دلته ځوان دپېزوان دځنځیري ګونګرو لاندې خپلې شونډې دپیغلې پرنرمو او پستو شونډو ږدي، دپیزوان ځنځیري ښامارونه نه پریږدي چې دشونډو لالونه دخوک داسې په اسانه غلا کړي ، او ورسره مبارزه کوي چې بلاخیره یې شخ شخ بریتونه دپېزوان په ګونګرو کې خښیږي، نو جینۍ دپیزوان پربهانه یوه شکایتي جمله وایې چې (پېزوان مې ستا بریتو کې خښ شو)

دوهمه مصره ددې ټولو خبرو علت او اثر بیانوي او وایې:

(تر دروازې پورې کړه درپسې تلمه)

هر کله چې مصره دروازې او تګ یادونه کوي نو حتماً سړی پوهیږي چې ځوان له خپلې معشوقې روان دی ، خدای(ج) خبر چې چېرته ؟ له غربته او که له هیبته؟

یا که داسې تحلیل وکړو چې ځوان په ډېر ډار او رپانده بدن له معشوقې خوله اخلي او بیرته دغمازانو له وېرې د دروازې په لور ځي.

خو له خوږې معشوقې دبېلېدو تصویر ښکاره کوي.

کله چې ځوان رخصتیږي نو ستونزه پېښیږي ، هو دا یوه خوندوره ستونزه ده، هغه دا چې دجینۍ پیزوان دځوان په شخو بریتو کې خښ دی، جینۍ نه غواړ ي چې دځوان له بریتو څخه خپل پېزوان په تیزۍ خلاص کړي بلکې غواړي چې تردروازې پورې ورسره کړه لاړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي او د ديدن په اخرو شيبو کې خپل ناز او ادا د بيا راتګ په بيعه وپلورې.

خو که همدې لنډۍ(پېزوان مې ستا بر پتو کې خښ شو- تر دروازې پورې کړه د رسره تلمه)

له صوفيانه کړکۍ ورو ګورو نو بېلې ماناوې به وزيږوي.

دلته يو مريد دخداى(ج) دسپيڅلي دوستى په ګرداب کې راګير دى، مريد خپل زړه ته پيزوان وايي او جلال خداى ته وايې چې پېزوان مې ستا بريتو کې خښ شو.

په مصره کې(ستا) کليمه خپل خالق ته دمريد خطاب دى ، (بر پتونه) د لوى خداى(ج) دولي، مرشديا پير لپاره استعاره ده، چې وايې:

اې لويه او جلاله خدايه!

ستا دولي او پير اومرشد په وسيله مې زړه روښانه شو، او ستا سره ونښليدو، دلته دتصوف ثبوت او حقيقت بيانيږي چې دوهمه مصره دهمدې حقيقت د دوام لپاره راوړل کيږي چې وايې:

تر دروازې پورې کړه درپسې تلمه

يانې دخداى (ج) په مينه خپل مرشد پوه کړم ، نو خپل پير ته په احترام او درناوي ترقيامته (تردرواز) پورې ستا پاکي او قدرت بيانوم او ستا مينه ته به مايل او کوږ وم.

په حوصله راغاړې ووځه
کمربندونو مې پښتې خوړلي دينه

پورته لنډۍ درومانيت سره يو ځای حماسه هم انځوروي ، په لومړۍ مصره کې مين خپلې معشوقې نه دراغاړې وتو غوښتنه کوي او اورسره يو شرط ږدي چې په حوصله راغاړي ووځه!
دلته په حوصله او ورو غاړه غوښتل په دې مانا نه دي چې ګويا ميين له خپلې معشوقي زړه موړی شوی دی، مګر دلنډۍ دحماسي اړخ لاښکلا لپاره دحوصلې کليمه راوړي .
په دوهمه مصره کې سړی دله خپلې معشوقې څخه په حوصله دغاړې غوښتو دليل وړاندې کوي چې وايې : کمربندونو مې پوښتۍ خوړلي دينه.
په مصره کې دکمربند يادول او دځوان په غښتلو اندامونو باندې دکمربندونو نرۍ نرۍ سرې کرښې دجنګ سنګر انځوروي.
مصره په ډاګه کوي چې ځوان اوس اوس له جنګه راستون شوی، مصره دجنګ يو مثبت تصوير راخلي ، دلنډۍ دلومړنۍ مصرې په ويلو سره لوستونکی پوهيږې چې ځوان له ګټلې جګړې راستون شوی ،خو ګټل يې همدا لنډۍ بيا ډېر په ګرانه او سخته مبارزه بولي ځکه نو دوهمه مصره دکمربندونو بندونه دپښتيو په خوراک تورنوي .
دلنډۍ ليکوال په لومړي سر کې له ډېر احتياط کار اخيستی يانې : په حوصله راغاړې وځه، کمربندونو مې پوښتۍ خوړلي دينه.

چې ډوډۍ خورم لالا قاريږي
چې روپۍ شرنګ کړي لالا شين له خندا شينه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښتني ټولنه له بده مرغه دولور کرغېړن دود ترسختې حملې لاندې نيولې ده، دهمدې دود زور او ځپلو له اهه دځينو پښتنو ځوانانو هر اسويلي څخه سوي سندرې او غمبخونکي لنډۍ جوړې شي.

دا لنډۍ هم ديوې پښتنې پيغلې اه دی، دلته جينی آن په کور کې ډوډۍ هم په منت خوري.

دلنډۍ لومړنۍ مصره په ډاګه دجينۍ دپيغلتوب نارې وهي ځکه چې دلالا قاريدل بې څه نه دي، لالا په کور کې دپيغلې جينۍ زغمل نه غواړي بلکې غواړي واده شي، همدا مصره بيا دجينۍ يتيم والی ښيي ځکه دلالا کليمه اکثره دورور لپاره کارول کيږي ، نودلته کچيرې دجينۍ پلار ژوندی وی نو سرپرستي هروخت د پلار وي، نو معلومه شوه چې پيغله يتيمه ده او دسر بيه يې دورور واکو ته تللي ده.

افسوس د دوهمې مصرې په مانا، دلته بيا لالا له خندا وازه خوله نيولې او خپلې يتيمې خورته په قار نه دی.

خبره بله نه ده، هماغه جينۍ ده چې دډوډۍ په خوړلو هم ورته قاريدو، خو اوس هغه دکليوالو په اصطلاح غمجنېويني.

دلالا وازه خوله هم خالي نه ده وازه شوی بلکې څومره چې يې خوله وازه ده همدومره ډېر ولور يې دجينۍ له خصر ګنۍ اخيستي دي.

خدای(ج) خبرچې دلالا زوم به څنګه وي، خو دلالا وازه خوله، جينۍ ته فقط په ډوډۍ قاريدل او دروپيو شرنګ، دا هغه څه دي چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورڅخه په ډاګ کیږي چې زوم به دپیسو په خوښه وي نه دجینۍ په خوښه.

مقصد مې دادی چې دلالا زوم به یازوړ وي، یا هم ......

تردې خروړي سپې راتېر شه
تر دې ملالې خولې به زه درتېره شمه

که څه هم پورته لنډۍ ځینو ادب شنونکو په صوفیانه لحاظ تحلیل کړي ده،ولې دلنډۍ لوستونکی په لوستلو سره صوفیانه تصور ته نشي نیږدي کیدلی بلکې په لنډۍ کې رومانتیک اړخ ترصوفیانه ډېر پیاوړی او فصیح دی.

دا منم چې په ډېرو لنډیو کې به ترلیدونکي تصویر ، نه لیدونکی تصویر ډېر پیاوړی وي، خو عام لوستونکي ترډېره دلنډۍ ظاهري اړخ ته ګوري او همغه مانا ورڅخه اخلي.

دتصوف اړخ همغه پخوانی رانیسو خو لومړی یې درومانیت دمانا بڼ ته سر ورښکاره کوو.

تردې خروړي سپې راتیر شه

لومړنی مصره دمین او معشوقې دتصویر په شاه کې ددوي ژوند هم په ډېر ښه انداز انځوروي،

خروړی سپی نیږدې دا په ډاګه کوي چې معشوقه یې چرته په کیږدیو کې وسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو پوښته دلته پیدا کیږي چې دلته معشوقې ولې خپل سپې ته خروړي(سپک، بدرنګ) لفظ راوړی؟
حال دا چې داسې دهغوی پاسباني کوي، داسې هم نه ده چې سپې خپله دچا کره ووسي، هرڅوک سپی ساتي ، څه رنګه چې لازم دی احترام یې کوي،
خودلته جینې دخپل مین لپاره خپل سپې ته دخروړي کلیمه راوړي؟
هو همدا کلیمه دجینې او هلک د ژوند چاپیریال انځوروي ،
معلومیږي چې هلک دښار په شیشمهلونو کې اوسیږي، او هیڅ یې له سپو سره نه ده جوړه، نو ځکه جینی خپل قدرمن اوهغه سپی چې په سراګانو اوغرونو کې ددوی رمې ساتی ، ورته خروړی او بدرنګ معرفي کوي.
او ورپسې زیاته وي چې(راتېر شه) یانې تردې خروړي سپې راتېر شه!
دلته راتېر بدل په دې مانا نه دي چې فقط له خروړي سپې راتیرشه بلکې دهغې له غیا او کړپهار څخه هم باید خوندي وې.
دمینې شرطونه هروخت ګران تمامیږي ، دلته هم له سپې په داسې حال کې تیریدل چې آن سپی باید خبر هم نشي، دمین لپاره لږ څه ګران دي خو، په دوهمه مصره کې ددې قرباني لپار یوه انعام تیارشوی چې واي.
تردې ملالې خولې به زه درتېره شمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلته که فکر وشي دسپي ته دخروړي لفظ او خولگی ته دملالې لفظ بېل خوند لنډۍ ته وربښلی.
کله چې مین له خروړي سپې تیریږي او دومره قرباني کوي نو هلته ورته خپله معشوقه له خپلې ملالې خولې تیریږي.
دلته په لنډۍ کې یو څه ادبي درغلي شوې، یعني په لومړنۍ مصره کې مین له سپي تیریږي، قرباني کوي ، په ځان داسخته تیروي، خو هلته بیا معشوقه له خپلې ملالې خولې تیریږي، پوهان وایې مینه له دواړو اړخونو خوندوره وي، اوس چې مین په ځان خواری تیره کړه سمه ده خو ایا دجینۍ لپاره خپل مین ته خوله ورکول هم خواري بلل کیږي؟
که ځواب هو وي نو بیا خو مینه غلطه تصور کیږي، خوکه ځواب (نه) وي نو ولې دمین قرباني پرقربانۍ نه حسابیږي؟
خبره بله ده، سپی دهمدې دیدني حال جزي شی دی یانې داسې نه چې خدای مکړه سپی جینۍ خپله ددیدن دنه کیدو لپاره یا دمین د ازمایلو لپاره دلته تړلی ،دا چې تصادف داسې شو چې سپی ددوی ترمنځ غماز جوړ شو نو مین مجبور دی چې له سپې تېر شي او دخپلې معشوقې ملالې خولې ته ځان ورسوي.
ددې لنډۍ یانې

ترديې خروړي سپې راتېر شه
تر دې ملالې خولې به زه درتېره شمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دتصوف اړخ څه بېل رنګ لري، په لنډۍ کې خروړي سپي دشیطان لعین په مانا راځي.

یانې انسان ته خطاب دی چې دشیطان له تېرایستلو او لومو ځان تیر (برلاسی) کړه!، پورته موهم یاده کړه چې په لنډۍ کې له سپي تیریدل فقط دتیریدلو مانا نه لري، بلکې باید داسې ورڅخه تېر شې چې سپي دپښو کړپهار وانه وري ،ترڅو سپی درپسې ونه غپېږي.

دلته هم انسان باید د شیطان له پلانونو داسې ځان ازاد کړي اودتصوف پرمستقیمه لاره داسې روان شي چې شیطان ان پسي خبر هم نه شي(شیطان باید تېر باسي نه داچې شیطان دی تېر باسي).

دتصوف مقصد هم دادی چې انسان بایدد خپل خالق داسې امر پر ځای کړي چې دګناه فکر یې هم په زړه او دماغو کې رانشي.

په دوهمه مصره کې(تردې ملالې خولې به زه درتېره شمه) له ملالې خولې څخه مقصد جنت دی، یانې کله چې انسان دشیطان له کارونو لاس په سر شي او شیطانې لارې څخه څنګ واخلې نو جلال خدای به یې جنت ته داخل کړي ، چې دا دده دهغې قربانۍ انعام دی چې دنفس دغرایزو او خواهشاتو سره سره یې خپل ځان کابو کړ او دشیطان لاره یې ترک کړه.

مننه چې راسره پاتې شوئ!

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library